

PROF. DR HAB. JANUSZ LIPECKI
WYBITNY NAUKOWIEC, NAUCZYCIEL I PRAKTYK

W tym roku Profesor po wieloletniej i owocnej pracy dla środowiska lubelskiego oraz dla wielu ośrodków akademickich w kraju i za granicą przeszedł na emeryturę. Z tej okazji prezentujemy Jego dokonania dla nauk ogrodniczych i życzymy dalszych osiągnięć w tej dziedzinie wiedzy oraz pomyślności w życiu osobistym.

Urodził się 28 marca 1937 r. w Lublinie. Jest absolwentem Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczej w Lublinie. Studia ukończył w 1959 r. pracą magisterską wykonaną w Katedrze Ogrodnictwa pod kierunkiem prof. dr. hab. Stanisława Zaliwskiego. Od 1959 r. pracował w Katedrze Sadownictwa Akademii Rolniczej w Lublinie. Doktorat uzyskał w 1964 r.; jego promotorem był również prof. Stanisław Zaliwski. Rozprawa dotyczyła efektów chemicznego odchwaszczania czarnej porzeczki. Habilitował się w 1973 r. na podstawie rozprawy na temat endogennych czynników decydujących o ukorzenianiu się zdrewniałych sadzonek czarnej porzeczki. Tytuł profesora nadzwyczajnego nadano mu w 1980 r., a stanowisko profesora zwyczajnego uzyskał w 1992 r.

Podczas swojej pracy odbył w latach 1967–1968 staż naukowy w Rolniczej Stacji Doświadczalnej w Geneva w USA, podlegającej Uniwersytetowi Cornell, pod kierunkiem dr. Franka G. Dennisa, oraz w 1978 r. w Sadowniczej Stacji Doświadczalnej w East Malling w Wielkiej Brytanii, pod kierunkiem dr. Davida Atkinsona.

Prowadził wykłady jako *visiting professor* w uczelniach w Egipcie, Niemczech, we Włoszech i w Holandii. Brał udział w sympozjach i zjazdach we Włoszech, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, na Litwie i Białorusi. Jego doniesienia naukowe współautorzy prezentowali w USA, na Słowacji, w Estonii, w Wielkiej Brytanii i w Kanadzie. Profesor brał czynny udział w kilkudziesięciu konferencjach krajowych o zasięgu światowym, m.in. w Kongresie Ogrodniczym w Warszawie w 1974 r., w Kongresie ISTRO w Puławach w 1997 r., w Sympozjum „Regulatory wzrostu w sadownictwie” w Poznaniu, „Nawożenie sadów” w Warszawie w 1990 i 2004 r. Był współorganizatorem kilkunastu konferencji o zasięgu krajowym w ramach działalności Zespołu Herbicydowego KNO PAN, Sekcji Sadowniczej KNO PAN, konferencji z okazji XXV-lecia KNO PAN oraz innych. Uczestniczył w konferencji Zarządu Głównego Międzynarodowego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych (ISHS) w Coolum Beach (Queensland) w Australii w 2004 r. jako reprezentant Polski oraz w posiedzeniu zespołu ds. nauki i dydaktyki w ogrodnic-

twie ISHS w Leuven w Belgii i w Wiedniu w 2005 r. Jest członkiem grupy inicjatywnej ds. utworzenia Europejskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych oraz organizacji I Europejskiego Sympozjum Ogrodniczego w Wiedniu w 2008 roku.

Zainteresowania naukowe prof. Janusza Lipeckiego dotyczą zasadniczo dwu problemów: agrotechniki sadów z uwzględnieniem przyjaznych środowisku metod kontroli zachwaszczenia, szczególnie relacji między chwastami, roślinami sadowniczymi i glebą, oraz wegetatywnego rozmnażania roślin sadowniczych.

Profesor był pionierem – obok dr Ireny Łażniewskiej z ISiK w Skierniewicach – odchwaszczania chemicznego sadów; przyczynił się do wprowadzenia tej metody do powszechnego użycia (przez ponad 30 lat dominowała ona w nasadzeniach sadowniczych w Polsce). Na podstawie wieloletnich doświadczeń i obserwacji określił reakcje roślin sadowniczych i chwastów, a w pewnym stopniu także gleby, na długotrwałe stosowanie chemicznego odchwaszczania i innych metod pielęgnacji gleby w sadach. Wykazał jako pierwszy w Polsce pojawienie się odporności na herbicydy triazynowe w obrębie gatunku przymiotno kanadyjskie (*Erigeron canadensis* L.) oraz jako pierwszy w świecie – w gatunku *Capsella bursa pastoris* (L.) Med. – tasznik pospolity. Przyczynił się do wprowadzenia metod odchwaszczania bezpiecznych dla środowiska, bez lub z ograniczonym udziałem herbicydów dolistnych (Roundup i Basta), m.in. przy użyciu ściółek organicznych i nieorganicznych (folia, włóknina). Biorąc udział w pracach kierowanych przez prof. dr. hab. Andrzeja Sadowskiego z SGGW w Warszawie, przyczynił się do ustalenia nowych liczb granicznych zawartości składników mineralnych w liściach jabłoni. Efektem tych badań było opracowanie zaleceń obniżających dawki nawozów w sadach, co prowadziło do zmniejszenia kosztów i skażenia środowiska nawozami. W zakresie agrotechniki sadów współpracował z dr. Davidem Atkinsonem z East Malling Research Station w Anglii.

W badaniach nad wegetatywnym rozmnażaniem roślin sadowniczych, które rozpoczął w czasie stażu w USA pod kierunkiem dr. Franka G. Dennisa, wykazał zależności między tzw. kofaktorami ukorzenia a zdolnością wytwarzania korzeni przez sadzonki różnych roślin (wiśni, leszczyny, porzeczkii czarnej). Określił też wpływ różnych regulatorów wzrostu oraz innych czynników, także środowiskowych, na ten proces.

Dorobek naukowy Profesora został zawarty w 253 publikacjach, w tym 86 oryginalnych rozprawach naukowych i monografiach, 94 artykułach naukowych oraz doniesieniach na zjazdy krajowe i zagraniczne, a także 73 artykułach popularnonaukowych. Uczestniczył też w opracowaniu 2 wydawnictw książkowych. Prace oryginalne ukazywały się m.in. w takich czasopismach, jak Fruit Science Reports, Journal of Fruit and Ornamental Plant Research, Journal of American Society for Horticultural Science, HortScience, Pest Resistance Management Newsletter, Soil and Tillage Research, Acta Horticulturae, Acta Agrobotanica, Acta Societatis Botanicorum Poloniae, Folia Horticulturae, Annales UMCS, Roczniki Nauk Rolniczych, Postępy Nauk Rolniczych. Ogółem w języku angielskim opublikował ok. 30 rozpraw. Jest jedynym lub pierwszym autorem około 60 oryginalnych prac. Obecnie bierze udział – jako jeden z redaktorów – w przygotowywaniu do druku kolejnego wydania książki „Fizjologia roślin sadowniczych” pod redakcją prof. Leszka Jankiewicza.

Profesor wypromował 7 doktorów, w tym jednego Egipcjanina; pięciu jego współpracowników uzyskało stopień doktora habilitowanego, a dwóch z nich ma tytuł profesora.

Janusz Lipecki był prodziekanem i dziekanem Wydziału Ogrodniczego AR w Lublinie oraz wiele lat (1974–2003) kierownikiem Katedry Sadownictwa. Jako członek Senatu AR brał udział w pracach komisji ds. współpracy z zagranicą, dyscyplinarnej i ds. badań naukowych.

Był przewodniczącym (2 kadencje) i wiceprzewodniczącym, a obecnie jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach oraz członkiem Zespołu Krajowego ds. Współpracy z Międzynarodowym Towarzystwem Nauk Ogrodniczych (ISHS). Przewodniczy Radzie Redakcyjnej czasopisma *Folia Horticulturae* (organ Polskiego Towarzystwa Nauk Ogrodniczych, Kraków). Jest też członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu i Stopni Naukowych (szósta kadencja), autorem kilkudziesięciu opinii w sprawie nadania stopnia dr. habilitowanego i tytułu profesora.

Profesor przewodniczył Komitetowi Nauk Ogrodniczych PAN (2 kadencje) oraz Zespołowi Herbicydowemu i Sekcji Sadowniczej tego Komitetu, był redaktorem naczelnym czasopisma *Acta Agrobotanica* (organ Polskiego Towarzystwa Botanicznego), członkiem Zarządu Głównego PTNO i Zespołu Ekspertów MEN, jest członkiem honorowym PTNO. Uczestniczył też w pracach Sekcji Nauk Ogrodniczych i Sekcji Nauk o Roślinie w Ministerstwie Nauki i Informatyzacji, obecnie bierze udział w pracach Sekcji PO-6 Departamentu Badań Naukowych MSWiN.

Spośród wielu prestiżowych nagród i odznaczeń przyznanych Profesorowi należy wymienić 3 nagrody Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej. W dowód uznania osiągnięć naukowych i dydaktycznych został też wyróżniony przez środowisko akademickie Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie tytułem Honorowego Profesora tej uczelni. Otrzymał także honorową odznakę Instytutu Sadownictwa i Kwiaciarstwa w Skierniewicach – „Kryształowe Jabłko”.

Prof. Janusz Lipecki wyróżnia się nieprzeciętnymi zdolnościami badawczymi i pracowitością. Zyskał uznanie elitarnych środowisk naukowych, studentów i producentów także dzięki ogromnej kulturze osobistej, życzliwości i otwartości w kontaktach z innymi. Przez wszystkie lata pracy w Akademii Rolniczej w Lublinie był znakomitym ambasadorem tej uczelni w kraju i za granicą, a także wybitnym reprezentantem nauki polskiej w dziedzinie ogrodnictwa.

Justyna Wieniarska